

แนวทางในการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
Administrative Guidelines for Blended Teaching and Learning
in Sankamphaeng School, Sankamphaeng District,
Chiang Mai Province

พงษ์ตะวัน แสงทอง¹,
ประภัสสร สมสถาน² และ ปาริชาติ บัวเจริญ³
มหาวิทยาลัยพายัพ^{1,2,3}

Pongtawan Sangtong¹,
Prapatsorn Somsathan² and Parichat Buacharoen³
Payap University^{1,2,3}

Corresponding Author, E-mail: arseball@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพในการบริหารการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ 2) หาแนวทางในการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการและครูหัวหน้าระดับชั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สภานักเรียน สมาคมผู้ปกครอง และ ครู จำนวน 89 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพการบริหารแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.963 2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก และ 3) แบบประเมินความเหมาะสมแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

* ได้รับบทความ: 4 พฤษภาคม 2566; แก้ไขบทความ: 22 มิถุนายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 25 มิถุนายน 2566

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพในการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.37$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกรายการโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 ($\bar{x} = 4.16$) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 70 : 30 ($\bar{x} = 3.53$) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 80 : 20 ($\bar{x} = 3.49$)

2. แนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง มีดังนี้ มีการปฐมนิเทศนักเรียนโดยแจ้งรายละเอียดที่สำคัญให้ครบถ้วน เช่น วัตถุประสงค์ เกณฑ์การให้คะแนน การใช้เครื่องมือต่าง ๆ สร้างความสนใจในเนื้อหาสาระที่จะเรียนเพื่อเกิดประกายความคิดของนักเรียน การวัดและประเมินผลด้วยระบบออนไลน์ผนวกกับการวัดและประเมินผลแบบปกติ การพัฒนาครูให้มีเทคนิคสำหรับการสอนออนไลน์ จัดทำคู่มือในการเรียนรู้และมีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: แนวทางการบริหาร; การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน; การบริหารงานวิชาการ

Abstract

Objectives of the research were 1) to study the conditions of teaching and learning management through the online system of San Kamphaeng School, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province, 2) to find guidelines for the management of integrated learning management of San Kamphaeng School, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province, 3) to assess the suitability of the approaches for the management of integrated learning management of San Kamphaeng School, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province. Research participants were the school administrators, the teachers performing duties as assistant deputy principals and head teachers at the grade level, the basic education committees, the student council, and the parent-teacher association; there were 100 participants in total. Research tools were 1) a 5-level estimation scale questionnaire with a reliability of 0.963 2) an in-depth interview record, and 3) a 5-point estimation scale suitability assessment form. Data analysis was assessed utilizing a packaged program to analyze the frequency, percentage, mean, and standard deviation and Content Analysis.

The findings of the study revealed the following:

1. The study investigated the extent to which teaching and learning management was facilitated by the online system of San Kamphaeng School, San Kamphaeng District, Chiang Mai Province. The findings indicate that the overall conditions of teaching and learning management were moderate ($\bar{x} = 3.37$). However, when examining each aspect, it was discovered that all items were at a high level. Specifically, the 50 : 50 ratio of online teaching and learning was rated the highest ($\bar{x} = 4.16$), followed by the 70 : 30 ratio of online teaching and learning ($\bar{x} = 3.53$) and the 80:20 ratio of online teaching and learning ($\bar{x} = 3.49$)

2. The guidelines for managing the integrated teaching and learning management of San Kamphaeng School entailed several key elements. Firstly, students should be oriented to all important details, including learning objectives and scoring criteria. Secondly, various tools should be utilized to draw attention to the subject matter and promote critical thinking. Thirdly, students should be assessed through both online systems and regular measurement and evaluation practices. Fourthly, teachers should be trained in online teaching techniques. Fifthly, a learning guide should be prepared to assist both teachers and students. Lastly, the teaching and learning management process should be regularly supervised.

Keywords: Administrative Guidelines; Blended Teaching and Learning; Academic Affairs Administration

บทนำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์และเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้มีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น การศึกษาจึงถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญมาอย่างหนึ่งของมนุษย์ในทุกยุคสมัย เนื่องจากมนุษย์ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือหรือเปรียบเสมือนอาวุธหลักทางปัญญาในการเพิ่มพูนสติปัญญา ความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถในด้านต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้มนุษย์สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตในสังคมที่มีความผันผวนได้อย่างมีความสุข ดังนั้น การศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะโลกในยุคปัจจุบันที่ความเจริญก้าวหน้าต่าง ๆ

มีความเปลี่ยนแปลงเป็นรายวันและมีความเจริญรุดหน้าไปอย่างไร้ขีดจำกัด คนที่มีความพร้อมรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถปรับตัวและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ย่อมพัฒนาตัวเองได้ดีกว่าและสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขภายใต้ความผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคปัจจุบันด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้นานาอารยประเทศตระหนักถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ตลอดจนความสำคัญของการศึกษา ซึ่งในโลกยุคปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกแห่งการสื่อสารที่ข้อมูลต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ซึ่งสวนทางกับคุณภาพของการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการพัฒนาทางเทคโนโลยีและการนำนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนากำลังคนและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม เน้นการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคการศึกษาในทุกพื้นที่ของประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักที่ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ ตลอดจนยึดหลักที่ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามความถนัด ความสนใจ และได้รับการบริการทางด้านการจากรัฐอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งยังมุ่งเน้นในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความสามารถในการแก้ปัญหา รักการอ่าน และเกิดการใฝ่เรียนใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุก ๆ รายวิชา เพื่อมุ่งเน้นคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การมุ่งเน้นในการพัฒนาให้ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นประเด็นที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งรีบดำเนินการ โดยอาจจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนับเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ รู้จักคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพ นอกจากนี้แล้ว การศึกษายังเป็นหัวใจหลักสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนซึ่งถือได้ว่าเป็นทรัพยากรอันทรงคุณค่าของประเทศชาติให้มีคุณภาพ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยของโลกปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา คนที่มีคุณภาพจะสามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ตลอดเวลาแม้ว่าจะพบเจอสถานการณ์ที่เลวร้ายมากเพียงใดก็ตาม

นับตั้งแต่เดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ประเทศไทยและนานาประเทศทั่วโลกต่างก็ต้องเผชิญกับสถานการณ์วิกฤตจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบเป็นวงกว้างและสร้างความเสียหายทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับผู้คนทั่วโลกเป็นอย่างมาก นอกจากนี้แล้วยังส่งผลกระทบอย่างมากต่อระบบการศึกษาทั่วโลก (Dhawan, 2020; Mukhtar, Javee, Arooj, & Sethi, 2020; Podaphon, 2020; Duangchurn, 2020; Pandam, 2020) สถาบันการศึกษาอันเป็นแหล่งให้ความรู้และฝึกอบรมแก่เด็กนักเรียนและนักศึกษาเกือบทุกแห่งทั่วโลก ถูกสั่งปิดชั่วคราวเพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งต้องปรับตัวโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่หยุดชะงักและดำเนินต่อไปได้ (Achanpanya, 2020) ในขณะที่สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ของประเทศไทยที่ได้มีการระบาดในวงกว้างอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้มีความตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว และคำนึงถึงความปลอดภัยและสุขภาพของนักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา โดยตระหนักอยู่เสมอ ไม่ว่าสถานการณ์แวดล้อมจะเลวร้ายและรุนแรงแค่ไหน การเรียนรู้ที่เข้าถึงและมีคุณภาพสำหรับเด็กไทยทุกคนเป็นเป้าหมายสูงสุดตามแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้ แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรของสถานศึกษา ก็จะต้องปรับตัวกับการใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” เน้นการปฏิบัติภายใต้มาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ปลอดภัยจากโรคร้ายดังกล่าว ส่งผลให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพและปลอดภัยจากโรค (กองส่งเสริมความรอบรู้และสื่อสารสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

หลังจากการแพร่ระบาดในช่วงที่ผ่านมาทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลากหลายด้าน อาทิ เช่น ระบบการศึกษาของประเทศจะมีการออกแบบการเรียนรู้ในยุค โควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรการศึกษารูปแบบใหม่ควรจะเป็นไปในทิศทางใด เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาว่าที่เป็นอยู่หรือไม่

ทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับตัว เพราะวิกฤตของในครั้งนี้อย่างโควิด-19 ถือเป็นบททดสอบครั้งใหญ่ในการบริหารจัดการการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2563 : 783-795)

โรงเรียนสันกำแพงเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ทำให้โรงเรียนต้องปรับกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนฉบับพลันโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) และ ออนแฮนด์ (On hand) จากการศึกษารายงานการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพงในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) พบว่าในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาในด้านบุคลากรยังขาดความรู้ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ซึ่งจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติและด้านผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนผ่านระบบออนไลน์ส่งผลให้เกิดการขาดเรียนเป็นจำนวนมากและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเพื่อเป็นการที่โรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนภายใต้การใช้ชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” ที่ไม่สามารถคาดเดาเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตได้ โรงเรียนจึงต้องมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งไว้ให้พร้อมรับกับสถานการณ์ต่าง ๆ อยู่เสมอ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นหลักความยืดหยุ่น มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีการผสมผสานยุทธวิธีในการเรียนการสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน ทั้งวิธีการสอนของผู้สอน รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ช่องทางการสื่อสาร ทั้งการเรียนการสอนแบบออนไลน์และการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคน สามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนในยุคที่เป็นยุคของชีวิตวิถีใหม่ “New Normal” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาแนวทางในการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพในการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 84 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการและครูหัวหน้าระดับชั้น จำนวน 22 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน สภานักเรียน 41 คน

1.2 ประชากรที่ใช้ในการหาแนวทางในการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์มีความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์มีความชำนาญด้านการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษที่มีประสบการณ์มีความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน ครูที่มีประสบการณ์มีความชำนาญด้านการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนศึกษาสภาพในการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย สภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งได้แก่ การผสมผสานแบบ 50 : 50 การผสมผสานแบบ 70 : 30 การผสมผสานแบบ 80 : 20 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มที่ศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามแบบของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.963 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปเนื้อหาเชิงบรรยาย

2.2 ขั้นตอนหาแนวทางในการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ นำข้อมูลจาก ขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการหาแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

โดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า (Face-to-face) หรือแบบออนไลน์ (Online) ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ โดยผู้วิจัยทำการบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างเป็นร่างแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ขั้นตอนที่ 2 นำร่างแนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อจะได้แนวทางการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับสมบูรณ์สำหรับนำมาประเมินความเหมาะสมต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพในการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลเทียบเกณฑ์และอันดับเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่สรุปโดยรวมทั้ง 3 รูปแบบ (N=84)

สภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง	ระดับสภาพการบริหารจัดการเรียนการสอน			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล	อันดับ
1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ สัดส่วน 50 : 50	4.16	0.30	มาก	1
2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ สัดส่วน 70 : 30	3.53	0.32	มาก	2
3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ สัดส่วน 80 : 20	3.49	0.29	ปานกลาง	3
รวม	3.73	0.30	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาคือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 70 : 30 มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 2

และรองถัดมาคือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 80 : 20 มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 3 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการหาแนวทางในการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

แนวทางในการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 การปฐมนิเทศนักเรียนครูจะต้องชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ให้กับนักเรียนเนื่องจากการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้ากับนักเรียนครั้งแรก ต้องสร้างความเข้าใจวิธีในการเรียน เกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน อธิบายการใช้เครื่องมือต่าง ๆ แจ้งกำหนดการเรียนตลอดทั้งภาคเรียนรวมถึงการสร้างความสนใจ (Engagement) ในเนื้อหาสาระที่จะทำการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดประกายความคิดในสิ่งที่จะเรียนรู้ในขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้าและแบบออนไลน์ จัดเตรียมสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความน่าเชื่อถือ น่าสนใจ ครูต้องจัดทำคู่มือในการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ควรเน้นสร้างเสริมทักษะกระบวนการการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน มีการบูรณาการข้ามรายวิชาเพื่อให้นักเรียนได้บูรณาการเรื่องที่เรียนรู้เข้าด้วยกัน และเป็นการลดปริมาณงานของนักเรียนลง การส่งงานต้องเลือกใช้ระบบการส่งงานที่สะดวกต่อการส่งงานของนักเรียน มีระบบการจัดเก็บที่ดี และมีช่องทางสำหรับสนทนาแลกเปลี่ยนหรือสอบถามข้อสงสัยระหว่างครูกับนักเรียน และสามารถใช้เครื่องมือออนไลน์ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกับการทำแบบทดสอบที่สอบแบบปกติที่โรงเรียน หรือเลือกใช้กระบวนการสะท้อนความคิด หรือการส่งงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเขียนสรุป การบันทึกเสียง การทำเป็นคลิป วิดีทัศน์ เพื่อสรุปสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้

2. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 70 : 30 ในการปฐมนิเทศ การเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนและการส่งงาน มีแนวทางคล้ายคลึงกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 แต่จะมีความต่างในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเนื่องจากจะมีช่วงเวลาสำหรับการทดสอบกลางภาคและการสอบเก็บคะแนน ดังนั้นการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนสามารถใช้การประเมินผลจากชิ้นงานหรือจากการสรุปบทเรียนของนักเรียนที่นอกเหนือจากการทำข้อสอบร่วมด้วยได้

3. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 80 : 20 ในการปฐมนิเทศ การเตรียมสื่อและแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน การส่งงาน และการวัดและประเมินผลมีแนวทาง

คล้ายคลึงกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 แต่มีความแตกต่างในชั้นจัดการเรียนการสอนเนื่องจากเป็นรูปแบบการสอนที่ใช้เวลากับการเรียนรู้ด้วยตนเองค่อนข้างมาก ครูควรมีเทคนิคในการตรวจสอบความคืบหน้าในการเรียนของนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. ความคิดเห็นประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม มีดังนี้ โรงเรียนควรมีการสำรวจจำนวนนักเรียนที่จะสามารถเข้าถึงระบบออนไลน์ได้ว่ามีทั้งหมดเท่าไรเพื่อเป็นข้อมูลให้กับครูผู้สอนต้องกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบตามลักษณะของงานของแต่ละฝ่าย เช่น การนิเทศการจัดการเรียนการสอน การจัดตารางสอน และตารางนิเทศ การเยี่ยมบ้านนักเรียน การโฮมรูมนักเรียนเพื่อติดตามการเข้าเรียนของนักเรียน พัฒนาความสามารถของครูในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพในการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์ของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลที่ได้จากการพิจารณาลำดับสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 เป็นอันดับที่ 1 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 รองลงมาคือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 70 : 30 เป็นอันดับที่ 2 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และรองถัดมาคือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 80 : 20 เป็นอันดับที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 จากการวิจัยพบว่าสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ทรงคุณวุฒิในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 และสอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญนันท์ นิลสุข และ ปณิศา วรณพิรุณ (2556 : 31-36) เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน : สัดส่วนการผสมผสาน ได้กล่าวไว้ว่าการผสมผสานแบบ 50 : 50 เป็นการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ร้อยละ 50 และแบบปกติร้อยละ 50 เป็นการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การเรียนปกติกับการเรียนแบบออนไลน์ ที่จัดในเวลาเดียวกันแต่จัดการเรียนรู้ผสมกันทั้งสองแบบ ผู้สอนจะเจอนักศึกษาก่อนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ บรรยายทำความเข้าใจในการเรียน หลังจากนั้นให้นักศึกษาเรียนด้วยตนเองบนเว็บอีก ให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำแบบฝึกหัด ส่งงาน และเรียนรู้เพิ่มเติมจากเว็บไซต์ที่ผู้สอนจัดให้

2. แนวทางการบริหารการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งหมด 3 แนวทาง คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

ผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์ สัดส่วน 70 : 30 และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 80 : 20 เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสาน ระหว่างการเรียนแบบออนไลน์กับการเรียนแบบปกติเน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทรา รอบรู้ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง พบว่า การสอนแบบผสมผสานมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การออกแบบกระบวนการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนำตนเอง กระบวนการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองตามรูปแบบ Big 6 และการผสมผสานการเรียนอิเล็กทรอนิกส์ตามเกณฑ์ของ The Sloan Consortium

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรประเมินสภาพในการบริหารจัดการการเรียนการสอนของครู ในแต่ละภาคเรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนบรรลุ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

1.2 สามารถนำเอาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนการสอนแบบผสมผสานไปประยุกต์ใช้ ให้เหมาะสมกับบริบทของรายวิชาต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนการสอนเพื่อการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันภายในต้นสังกัดหรือสังกัดอื่น ๆ เพื่อใช้ต่อยอดในการหาแนวทางในการ บริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินงานการบริหารจัดการการเรียนการสอน กับสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกันภายในต้นสังกัดหรือสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหาร การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารจัดการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานของโรงเรียนสันกำแพง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 50 : 50 ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การปฐมนิเทศเพื่อแจ้งรายละเอียดที่สำคัญให้กับนักเรียน สร้างความเข้าใจในวิธีการเรียน เกณฑ์การให้คะแนน การใช้เครื่องมือต่าง ๆ แจกคู่มือการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สร้างความสนใจในเนื้อหาที่จะเรียน กำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนแบบออนไลน์ ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการสืบค้น บูรณาการเนื้อหารายวิชาเพื่อลดปริมาณงาน มีช่องทางการส่งงานและการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เลือกใช้การวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย

2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 70 : 30 การวัดและประเมินผลระหว่างเรียนสามารถใช้การประเมินผลจากชิ้นงานหรือจากการสรุปบทเรียนของนักเรียนที่นอกเหนือจากการทำข้อสอบร่วมด้วยได้

3) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานผ่านระบบออนไลน์สัดส่วน 80 : 20 เป็นรูปแบบการสอนที่ใช้เวลากับการเรียนรู้ด้วยตนเองค่อนข้างมาก ครูควรมีเทคนิคในการตรวจสอบความคืบหน้าในการเรียนของนักเรียนอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กองส่งเสริมความรอบรู้และสื่อสารสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2563). คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2566, จาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th/associates/educational-manual-covid19/>
- ปริญญนันท์ นิลสุข และ ปณิตา วรรณพิรุณ (2556). การจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน : สัดส่วนการผสมผสาน. *วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา*, 25(85), 31-36.
- พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับมือความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 783-795.
- อินทิรา รอบรู้. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566, จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue